

Sygn. akt IV Ca 21/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Katowicach IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący	SSO Marta Szczocarz-Krysiak (spr.)
Sędzia	SO Krzysztof Niemezyk
Sędzia	SR del. Karolina Bąk-Lasota
Protokolant	Mirosława Kapitan

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

w K.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach

z dnia 25 października 2013 r.

sygn. akt I C 869/13

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a. w punkcie 1 w ten sposób, że powództwo oddala;

b. w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1.217 zł (jeden tysiąc siedemnaście złotych) tytułem kosztów postępowania;

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 878 zł (osiemset siedemdziesiąt osiem złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. wniosła o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 5.549,99 zł z odsetkami ustawowymi od 21 stycznia 2013 r. i kosztami procesu. Powódka wskazała, że należący do małżonków Z. pojazd D. (...) został uszkodzony w wypadku, którego sprawca był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej u pozwanego. Poszkodowani z uwagi na niemożność posługiwania się swoim pojazdem wynajęli od powódki samochód zastępczy na okres od 15 listopada do 15 grudnia 2012 r. za wynagrodzeniem 5.549,99 zł. Poszkodowani przelali na powódkę wierzytelność o wypłatę odszkodowania.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa kwestionując żądanie co do zasady i co do wysokości. Pozwany zarzucił brak wykazania, że korzystanie z samochodu zastępczego przez poszkodowanych rzeczywiście było konieczne oraz że stawka za najem jest rażąco wygórowana. Ponadto pozwany podniósł, że zawyżony został okres najmu samochodu, w jego ocenie powinien to być okres najwyżej 7 dni, jako wystarczający dla nabycia nowego samochodu w miejsce uszkodzonego.

Wyrokiem z 25 października 2013 r. Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach zasądził od pozwanego na rzecz powódki 5.549,99 zł z odsetkami ustawowymi od 21 stycznia 2013 r. oraz 1.495 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Samochód należący do J. i K. Z. został uszkodzony w kolizji drogowej, którą spowodował ubezpieczony u pozwanego od odpowiedzialności cywilnej posiadacz pojazdów mechanicznych. Szkada została zakwalifikowana jako całkowita a odszkodowanie wypłacono poszkodowanym 14 grudnia 2012 r. W dniu 15 listopada 2012 r. poszkodowani wynajęli od powódki samochód zastępczy na czas naprawy pojazdu; samochód zastępczy zwrócili 15 grudnia 2012 r. Koszt najmu wyniósł 185 zł brutto za dobę. Wynajęcie pojazdu zastępczego było niezbędne do codziennych dojazdów do pracy, do rodziny i codziennego użytku. Poszkodowani zbyli powódce wierzytelność przysługującą im wobec pozwanego o odszkodowanie z tytułu najmu pojazdu.

Sąd wskazał także powody oddalenia wniosków dowodowych pozwanego: o przesłuchanie świadka J. Z. (1) (uznając to za zbędne skoro powódka przedstawiła jego pisemne oświadczenie dot. konieczności korzystania z pojazdu zastępczego) oraz o opinię biegłego (wobec uznania, że ustalenie średniej stawki czynszu za najem pojazdów zastępczych nie wymaga wiadomości specjalnych).

Sąd wskazał, że odpowiedzialność pozwanego wynika z przepisów ustawy (art. 822 k.c.) i odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego przyjął, że obejmuje ona także celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego. Zdaniem Sądu w przypadku szkody całkowitej w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem pozostaje najem pojazdu zastępczego przez czas, w którym poszkodowany nie miał możliwości zakupienia nowego pojazdu, a więc do chwili wypłaty odszkodowania. Sąd podkreślił jednocześnie, że do pozwanego należało wykazanie, że stawka 185 zł brutto jest stawką rażąco wygórowaną, jednak temu nie sprostał. O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. oraz art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...), zaś jako podstawę orzeczenia o kosztach procesu Sąd wskazał art. 98 § 1 k.p.c.

Przeciwko powyższemu wyrokowi apelację wniósł pozwany zaskarżając go w całości i zarzucając:

a) naruszenie art. 6 k.c. i art. 232 k.c. przez przyjęcie, że powódka udowodniła zasadność wynajęcia pojazdu zastępczego przez poszkodowanego;

b) naruszenie art. 217 § 3 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o dowód z zeznań świadka J. Z. (1), w sytuacji gdy pozwany kwestionował zasadność najęcia pojazdu zastępczego; nadto Sąd mylnie przyjął, że powołanie tego dowodu było zbędne, pomimo, że okoliczności nim objęte, nie zostały wyjaśnione zgodnie z twierdzeniami pozwanego; jak również Sąd naruszył zasadę bezpośredniości dowodu przyjmując a priori, że zeznania świadka potwierdzają blankietowe oświadczenie zaoferowane przez powódkę;

c) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 245 k.p.c. poprzez uznanie zasadności najęcia pojazdu zastępczego w oparciu o kopię blankietowego oświadczenia zaoferowanego przez powódkę, podczas gdy takie oświadczenie ma co najwyżej walor dokumentu prywatnego i może stanowić dowód wyłącznie tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie w nim zawarte, jak również taki dokument prywatny nie korzysta z domniemania zgodności z prawdą złożonych w nim oświadczeń;

d) naruszenie zasady bezpośredniości przeprowadzenia dowodu (art. 235 k.p.c.) poprzez niedopuszczalne zastąpienie dowodu z zeznań świadka J. Z. (1) blankietowym pisemnym oświadczeniem, pomimo że powódka nie wykazała, że istnieją przyczyny uniemożliwiające przeprowadzenie tego dowodu w postępowaniu sądowym, ale wniosła o oddalenie tego wniosku;

e) naruszenie art. 217 § 3 k.p.c. i art. 278 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o dowód z opinii biegłego z zakresu techniki motoryzacyjnej, pomimo że pozwany kwestionował wygórowaną stawkę dobową za wynajem pojazdu zastępczego a Sąd przyjął stawkę powódki;

f) naruszenie art. 354 § 2 k.c., art. 362 k.c. oraz art. 826 § 1 i 2 k.c. przez niezastosowanie tych przepisów i niewzięcie pod uwagę, że na poszkodowanym spoczywa obowiązek współdziałania w wykonaniu zobowiązania, zapobiegania szkodzie i zmniejszania jej rozmiarów, zaś poszkodowany wynajął pojazd zastępczy za 5.549,99 zł, która to kwota przekraczała wartość rynkową pojazdu poszkodowanego (5.200 zł)

Wobec powyższego pozwany wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów za obie instancje; ewentualnie zaś o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Powódka w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest uzasadniona.

Zasadnie zarzuca pozwany, że oddalając jego wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. Z. Sąd pierwszej instancji naruszył art. 217 § 3 k.p.c. Wniosek ten został przez pozwanego zgłoszony już w odpowiedzi na pozew, zatem z pewnością nie był spóźniony. Z treści postanowienia wydanego na rozprawie 25 października 2013 r. wynika, że przyczyną oddalenia tego wniosku było uznanie przez Sąd, że przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka jest zbędne wobec przeprowadzenia dowodu z dokumentu prywatnego - pisemnego oświadczenia złożonego przez J. Z. 17 listopada 2012 r. Z kolei z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że właśnie na podstawie dowodu z tego dokumentu Sąd ustalił – zgodnie z twierdzeniem powódki- że wynajęcie pojazdu zastępczego było niezbędne do codziennych dojazdów do pracy, do rodziny i codziennego użytku. W sytuacji, gdy od samego początku postępowania tej treści twierdzenie powódki było przez pozwanego kwestionowane a zgłoszony przezeń dowód z zeznań świadka J. Z. służyć miał wykazaniu nieprawdziwości twierdzeń powódki, oddalenie tego wniosku dowodowego było oczywiście błędne.

Wprawdzie sąd nie ma obowiązku przeprowadzenia wszystkich dowodów wskazanych przez stronę, lecz odmowa dopuszczenia określonego dowodu nie należy do swobodnego uznania sądu. Pominięcie określonego dowodu, zgłaszanego przez stronę, jest tylko wtedy uzasadnione, jeśli sąd uzna, że wszystkie okoliczności sprawy zostały już dostatecznie wyjaśnione zgodnie z twierdzeniami tej strony, bądź wtedy, kiedy sąd uzna, że są one nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy lub są zgłaszane jedynie dla zwłoki (patrz wyroki Sądu Najwyższego: z 13 listopada 2003 r., IV CK 207/02; z 19 listopada 2003 r. V CK 2/03; z 17 kwietnia 2008 r., I CSK 543/07; z 30 maja 2008 r., III CSK 344/072). Przez wyjaśnienie spornych okoliczności, o którym mowa w art. 217 § 2 k.p.c., należy rozumieć taki stan rzeczy, w którym albo nastąpiło uzgodnienie między stronami spornych dotychczas okoliczności, albo też zostały one wyjaśnione na korzyść strony powołującej dowody. Niedopuszczalne jest pominięcie zaoferowanych środków dowodowych z powołaniem się na wyjaśnienie sprawy, jeżeli ocena dotychczasowych dowodów prowadzi,

w przekonaniu sądu, do wniosków niekorzystnych dla strony powołującej dalsze dowody. Oznaczałoby to bowiem pozbawienie jednej ze stron możliwości udowodnienia jej twierdzeń (patrz: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 451/04; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., IV CSK 453/11). Sytuacja taka nie zachodzi, gdy teza dowodowa jest nieistotna dla rozstrzygnięcia lub proponowany środek dowodowy jest nieprzydatny do jej udowodnienia – żaden z tych wypadków jednakże w niniejszej sprawie nie miał miejsca. W szczególności zaś nie ma żadnych podstaw dla uznania, że proponowany środek dowodowy był nieprzydatny dla udowodnienia twierdzeń pozwanego bądź zbędny wobec istnienia dokumentu prywatnego tj. pisemnego oświadczenia pochodzącego od tej samej osoby, która miała być w charakterze świadka przesłuchana. Należy mieć bowiem na uwadze, że dokument prywatny nie korzysta z domniemania zgodności z prawdą tego oświadczenia. Dokumenty prywatne o charakterze informacyjnym nie powinny prowadzić do obejścia przepisów o dowodach osobowych, tj. dowodów z zeznań świadków i z przesłuchania stron. Z zasady bezpośredniości (art. 235 k.p.c.) wynika postulat, aby sąd poznawał fakty istotne dla podstawy faktycznej orzeczenia na podstawie dowodów osobowych, a nie na podstawie oświadczeń osób, które mogą złożyć zeznania. Zgodnie z art. 245 k.p.c. takie oświadczenie stanowi jedynie dowód tego, że osoba, które je podpisała, złożyła je w tym dokumencie. Nie może więc ono zastąpić przesłuchania tej osoby w charakterze świadka i dopiero to przesłuchanie stanowi dowód w sprawie, podlegający ocenie sądu stosownie do dyspozycji art. 233 par. 1 k.p.c. (patrz: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2004 r., II CK 245/04; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 1973 r., III CRN 174/73 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 stycznia 2005 r., VI ACa 477/04, R. (...)).

Wobec powyższego, skoro oddalenie wniosku o przesłuchanie świadka J. Z. nastąpiło z naruszeniem art. 217 § 3 k.p.c. a uchybienie to zostało przez pozwanego prawidłowo zasygnalizowane poprzez zgłoszenie zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., Sąd Okręgowy postanowił uzupełnić postępowanie dowodowe dopuszczając dowód z zeznań świadka J. Z. na okoliczność ustalenia zakresu, sposobu i celu korzystania z uszkodzonego samochodu D. (...) oraz zakresu, sposobu i celu korzystania z samochodu zastępczego T. (...). Dowód ten został przeprowadzony na rozprawie 24 kwietnia 2014 r. a na podstawie materiału dowodowego zebranego przez sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.) Sąd Okręgowy ustalił, że świadek J. Z. (1) z samochodu D. (...) korzystał w życiu codziennym dojeżdżał nim do oddalonego o ok. 25 km miejsca pracy, jeździł na zakupy. Był to jedyny samochód w rodzinie świadka i uległ on zniszczeniu 15 listopada 2012 r. w zdarzeniu, za którego skutki odpowiedzialność ponosi osoba ubezpieczona u pozwanego od odpowiedzialności cywilnej pojazdów mechanicznych. W zdarzeniu tym także J. Z. doznał obrażeń wskutek czego był niezdolny do pracy i przebywał na zwolnieniu lekarskim. Po zdarzeniu zaproponowano mu samochód zastępczy i faktycznie go w dniu 15 listopada 2012 r. otrzymał, jednak samochód ten nie był mu potrzebny, ponieważ przebywał na zwolnieniu lekarskim. Samochód zastępczy stał „pod blokiem” i poszkodowany z niego nie korzystał. Samochód D. (...) uległ tak rozległym uszkodzeniom, że szkodę ubezpieczyciel zakwalifikował jako całkowitą i 14 grudnia 2012 r. wypłacił małżonkom Z. odszkodowanie. Samochód zastępczy świadek zwrócił powódce następnego dnia tj. 15 grudnia 2012 r. Zeznania świadka Sąd Okręgowy ocenia jako wiarygodne. W części dotyczącej sposobu korzystania z samochodu D. (...) pokrywają się one z treścią pisemnego oświadczenia świadka z 17 listopada 2012 r. (gdzie wskazał, że „pojazd ten był mu niezbędny oraz konieczny do codziennych dojazdów do miejsca wykonywania pracy, dojazdów do rodziny jak również codziennego użytku związanego z dojazdami w różne miejsca w ramach normalnego codziennego funkcjonowania”). Zawarte zaś w końcowej części tego oświadczenia stwierdzenie, że „najem pojazdu zastępczego jest całkowicie uzasadniony” stanowi jedynie ocenę, nie zaś twierdzenie o fakcie.

W tak ustalonym stanie faktycznym żądanie powódki uznać należy za bezzasadne. Wynika bowiem z niego jednoznacznie, że najem pojazdu zastępczego był całkowicie zbędny – samochód ten nie był poszkodowanemu potrzebny i faktycznie z niego nie korzystał.

Przypomnieć należy, że konsekwencją uszkodzenia (zniszczenia) samochodu jest obniżenie (utrata) jego wartości, natomiast utrata możliwości korzystania z niego nie powoduje samoistnie odrębnego uszczerbku majątkowego odnoszącego się do tej rzeczy, niezależnie od jej przeznaczenia. Utrata możliwości korzystania z rzeczy sama przez się nie stanowi zatem szkody majątkowej, która sama przez się podlega restytucji. Również roszczenie o dostarczenie pojazdu zastępczego nie może być uznane za dopuszczalny sposób restytucji szkody majątkowej polegającej na zmniejszeniu wartości pojazdu albo utracie jego wartości, wyrównanie bowiem tego uszczerbku

majątkowego następuje przez naprawę uszkodzonego pojazdu albo przez zapewnienie możliwości nabycia nowego pojazdu. Restytucja utraty możliwości korzystania z rzeczy byłaby niedopuszczalną restytucją szkody niemajątkowej. Odmierna jest sytuacja, w której doszło już do poniesienia przez poszkodowanego wydatków na uzyskanie pojazdu zastępczego w okresie remontu uszkodzonego pojazdu albo przez okres niezbędny do nabycia nowego pojazdu. Są to wydatki poniesione w następstwie zdarzenia szkodzącego, które by nie powstały bez tego zdarzenia, prowadzące do powypadkowego zmniejszenia majątku poszkodowanego, czyli straty (art. 361 § 2 k.c.). Zwrotowi mogą podlegać tylko wydatki rzeczywiście poniesione na taki najem (bowiem strata majątkowa powstaje dopiero z chwilą poniesienia kosztów najmu pojazdu zastępczego) przy czym muszą to być wydatki zmierzające do wyłączenia lub ograniczenia szkody. Nie wszystkie bowiem wydatki pozostające w związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym mogą być refundowane, gdyż istnieje obowiązek wierzyciela zapobiegania szkodzie i zmniejszania jej rozmiarów (art. 354 § 2, art. 362 i 826 § 1 k.c.). Na dłużniku ciąży w związku z tym obowiązek zwrotu wydatków **celowych i ekonomicznie uzasadnionych**, pozwalających na wyeliminowanie negatywnych dla poszkodowanego następstw, niedających się wyeliminować w inny sposób, z zachowaniem rozsądnej proporcji między korzyścią wierzyciela a obciążeniem dłużnika. Tymczasem w okolicznościach faktycznych sprawy wydatków na najem pojazdu zastępczego w najmniejszym nawet zakresie nie można uznać za celowe i ekonomicznie uzasadnione, skoro samochód zastępczy w ogóle nie był poszkodowanemu potrzebny i wcale z niego nie korzystał.

W związku z powyższym rozważanie pozostałych zarzutów apelacji pozostaje zbędnym – w szczególności pozbawionym znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy jest to, czy stawka czynszu najmu pojazdu zastępczego była rażąco wygórowana. Na marginesie zatem jedynie Sąd Okręgowy wskazuje, Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia art. 217 § 3 k.p.c. ani art. 278 k.p.c. oddalając wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu techniki motoryzacyjnej na okoliczność ustalenia średniej stawki dobowej za wynajem samochodu marki T. (...) w listopadzie i grudniu 2012 r. na rynku lokalnym obejmującym miasto W.. Po pierwsze, wbrew stanowisku skarżącego, przy pomocy biegłego z zakresu techniki motoryzacyjnej nie sposób ustalić średnich na lokalnym rynku stawek za wynajem pojazdu zastępczego. Biegły wskazanej specjalności nie ma bowiem wiedzy w zakresie trendów rynkowych oraz sposobu ustalenia przedmiotowych stawek. Zdaniem Sądu Okręgowego błędnym jest także przekonanie skarżącego, jakoby dla ustalenia jak kształtują stawki najmu pojazdów zastępczych na lokalnym rynku koniecznym było posiadanie wiadomości specjalnych. Wystarczającym w tym zakresie jest przeprowadzenie kwerendy u podmiotów gospodarczych trudniących się wynajmem pojazdów na terenie W. w celu zebrania danych odnośnie cen i warunków przez nie oferowanych. Do porównania tych danych i w konsekwencji stwierdzenia, czy stawka, jaką zapłacił poszkodowany w konkretnej sprawie za najem pojazdu zastępczego mieści się w granicach stawek stosowanych na danym rynku, wystarczająca jest umiejętność czytania i wykonywania prostych działań arytmetycznych, którymi z całą pewnością każdy sąd dysponuje.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy orzekając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym poprzez oddalenie powództwa.

Uzasadnionym jest także – w świetle przepisów art. 98 § 1 i 3 k.p.c. - wniosek skarżącego o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 2. zawierającym rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania – skoro bowiem żądanie powódki zostało oddalone w całości, winna ona zwrócić pozwanemu całość poniesionych przezeń kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji a zatem łącznie kwotę 1.217 zł (wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 1.200 zł tj. w stawce minimalnej ustalonej stosownie do wartości przedmiotu sporu zgodnie z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł).

Poniesionymi przez pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego (opłata od apelacji w kwocie 278 zł oraz wynagrodzenie jego pełnomocnika w wysokości 600 zł tj. w stawce minimalnej ustalonej stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ...), zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik

sporu, obciążono powódkę – przy czym podstawę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie stanowią przepisy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.